

7 februari 2012

Funktionshindersrörelsens roll i genomförandet av den nationella funktionshinderstrategin

Till statsråd Maria Larsson

Ministern väckte en intressant och viktig fråga på senaste mötet med regeringens funktionshindersdelegation, nämligen hur den svenska funktionshinderrörelsen ska bli delaktiga i genomförandet av den nationella funktionshinderstrategin.

En givande diskussion följde på mötet om hur FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, artikel 4:3, ska uttolkas. Ministern efterlyste då inspel och förslag från funktionshindersorganisationerna. Inom Handikappförbunden har en diskussion kring artikel 4:3 pågått en längre tid och efter vårt styrelsemöte den 6 februari 2012, vill vi härmed återkomma med våra resonemang och förslag.

Artikel 4:3

Lydelsen i konventionens artikel 4:3 är i den svenska översättningen: "I utformning och genomförande av lagstiftning och riktlinjer för att genomföra denna konvention och i andra beslutsfattande processer angående frågor som berör personer med funktionsnedsättning ska konventionsstaterna nära samråda med och aktivt involvera personer med funktionsnedsättning, däribland barn med funktionsnedsättning, genom de organisationer som företräder dem."

Vilka samråd finns idag?

I Sverige finns en lång tradition av samråd mellan funktionshindersrörelsen och regeringen. Handikappförbundens formella samråd med regeringen sker genom Regeringens funktionshindersdelegation. Vid enstaka tillfällen gör Handikappförbunden uppvaktningar av, eller ställer skrivelser till enskilda statsråd i regeringen, ofta med anledning av någon specifik fråga. Likaså bjuder statsråd eller departement emellanåt in funktionshindersrörelsen till dialog kring en specifik fråga. Därutöver förs en informell dialog med den politiska ledningen och tjänstemän på olika departement.

I en liknande ordning som Regeringens funktionshindersdelegation, har Handikappförbunden ett organiserat, formellt samråd med en rad centrala

myndigheter. Hos vissa myndigheter har samrådet funnits sedan lång tid tillbaka. I samband med den nationella handlingsplanen för handikappolitiken, utökades samråden till samtliga dåvarande sektorsmyndigheter. Vi förutsätter att liknande samråd inrättas i de strategiska myndigheter som definierats i den nya funktionshinderstrategin.

På regional och lokal nivå är landstingens och kommunernas samråd med funktionshindersrörelsen organiserade i liknande handikappråd.

Hur fungerar samrådsorganen?

De olika samråden har med jämna mellanrum utvärderats av Handikappförbunden. I samband med att den nationella handlingsplanen nått halvtid, genomfördes en konferens med representanter för myndigheter och funktionshindersorganisationer. Framgångsfaktorer som lyftes var: gemensamma spelregler, en enighet kring syftet med mötet, sammansättning på gruppen med ledningsnivå och öppning för möten med fler intressenter, nomineringar via samarbetsorganet så att inte en person med funktionsnedsättning som representerar sig själv blir inbjuden, ersättning till representanter, tillgängliga mötesformer.

Funktionshindersorganisationernas olika roller

De statligt understödda funktionshindersorganisationerna kan spela olika roller i deltagandet av samhällsutvecklingen. Genom att vara bärare av de många medlemmarnas erfarenheter, kan organisationerna stå för en samlad kunskap på ett sätt som andra aktörer inte kan erbjuda. Oftast är det i rollen av kunskapsförmedlare som funktionshindersorganisationerna efterfrågas. Sällan ersätts dock organisationerna på ett rimligt sätt som i andra sammanhang är legio för den typen av konsultativa tjänster.

Funktionshindersorganisationernas andra roll är att vara politisk, i bemärkelsen att medverka i planering och utformning av strategiska beslut för en inkluderande samhällsutformning. Vi ser naturligtvis vår politiska roll som den mest centrala. Vårt mandat från våra medlemsförbund och från deras medlemmar är i första hand att påverka samhällsutvecklingen för att förbättra förutsättningarna för flickor, pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning. Vi blir nästan dagligen varse om behovet av vårt påverkansarbete, eftersom så många verksamheter och så många beslut genomförs, utan medvetenheten om de negativa konsekvenserna för personer med funktionsnedsättning. Sällan av illvilja, men alltför ofta av aningslöshet, eller ibland rentav av missriktad välvilja.

”Aktivt involvera” utöver att samråda

Handikappförbunden uttolkar FN-konventionens mening att det utöver ett organiserat, formellt samråd i olika former också ska finnas ett ytterli-

gare och starkare deltagande av funktionshindersrörelsen i olika beslutsprocesser. Vi tolkar att konventionen ger oss ett starkare mandat att ha ett inflytande på de politiska beslutsprocesser som på olika sätt får konsekvenser för människor med funktionsnedsättning. Förutom den positiva utveckling och kvalitativa fördjupning vi upplever av samrådet som sker inom ramen för Regeringens funktionshindersdelegation, vill vi föreslå den svenska regeringen ytterligare åtgärder för att aktivt involvera funktionshindersrörelsen:

- En organiserad dialog i samband med att direktiv till utredningar som särskilt rör personer med funktionsnedsättningar ska formuleras. En sådan dialog är viktig oavsett vilket departement som ansvarar för utredningen.
- På liknande sätt bör funktionshindersrörelsen konsekvent erbjudas minst en aktiv plats i desamma utredningar, inte bara knyts till utredningen genom referensgrupper.
- En organiserad dialog med berörda departement i samband med att regleringsbrev till de strategiska myndigheterna och Handisam ska utformas. På så sätt tror vi att socialdepartementets samordnande uppgift skulle förstärkas.
- Öronmärkta pengar i de strategiska myndigheternas budgetar för att täcka rimligakostnader för deras samverkansorgan med funktionshindersrörelsen.
- Myndigheten Handisam inrättar ett formellt samrådsorgan med funktionshindersrörelsen.
- Funktionshindersrörelsen erbjuds en plats i styrelsen för Arbetsförmedlingen, i insynsråden för Socialstyrelsen, Försäkringskassan och Skolverket samt en plats i Arvsfondsdelegationen.
- Slutligen att den svenska regeringen i likhet med såväl den norska som den danska, för en dialog med funktionshindersrörelsen i utformningen av statsbudgeten i arbetet med den årliga budgetpropositionen.

Med vänliga hälsningar

Ingrid Burman
Ordförande i Handikappförbunden